

REȚEAUA NAȚIONALĂ DE DEZVOLTARE RURALĂ LEADER

DOCUMENT DE POZIȚIE

SUSTENABILITATEA ȘI DEZVOLTAREA LEADER ÎN REPUBLICA MOLDOVA – instrumentul cheie pentru dezvoltarea zonelor rurale, democrația locală și împuternicirea cetățenilor

Contextul: Localitățile rurale din Republica Moldova se confruntă cu diverse probleme, care cauzează depopularea lor masivă. Nivelul sărăciei și dezamăgirii locuitorilor din sate este în continuă creștere. Acest lucru este cauzat de mai mulți factori: condițiile de trai și de muncă ale populației rurale ce nu corespund așteptărilor, situația foarte complicată în domeniul agricol – principala sursă de venit și existență din mediul rural, ramura care necesită un imbold pentru revitalizare și creșterea competitivității. În aceste condiții unul dintre cele mai eficiente și inovative instrumente de dezvoltare rurală în Republica Moldova, ce abordează dezvoltarea comunităților locale în complex și care nu se limitează doar la dezvoltarea agriculturii, dar introduce posibilități noi pentru populația rurală, este LEADER. Pe lângă aceasta LEADER constituie un sistem ce poate contribui esențial la creșterea eficienței de implementare a fondurilor de pre-aderare, ce pot fi disponibile începând cu anul 2027, dar și reprezintă un mecanism de comunicare directă între UE și cetățeni, între APC și cetățeni. Existența și valorificarea corectă a mecanismului LEADER la fel poate contribui esențial pentru implementarea procesului de negocieri în parcursul de aderare a RM la UE prin consultarea modificărilor legislației autohtone, asigurarea unei comunicări depline și corecte între nivelul central și local, sprijin în implementarea prevederilor noi în legislație. Având în vedere faptul că o mare parte a actelor ce trebuie să fie transpuse în legislația RM sunt din domeniul agricol, agroalimentar și dezvoltării locale, implicarea Rețelei Naționale de Dezvoltare Rurală LEADER și a GAL-urilor în procesele integraționiste este una absolut necesară.

Implementarea abordării LEADER în RM a fost inițiată în anul 2016 și a cuprins următoarele etape:

2016–2019

Pilotarea și multiplicarea – metodologia LEADER a fost adaptată la contextul RM; 32 de GAL-uri funcționale, o acoperire de 30% a populației rurale, aprox. 400 micro-proiecte implementate.

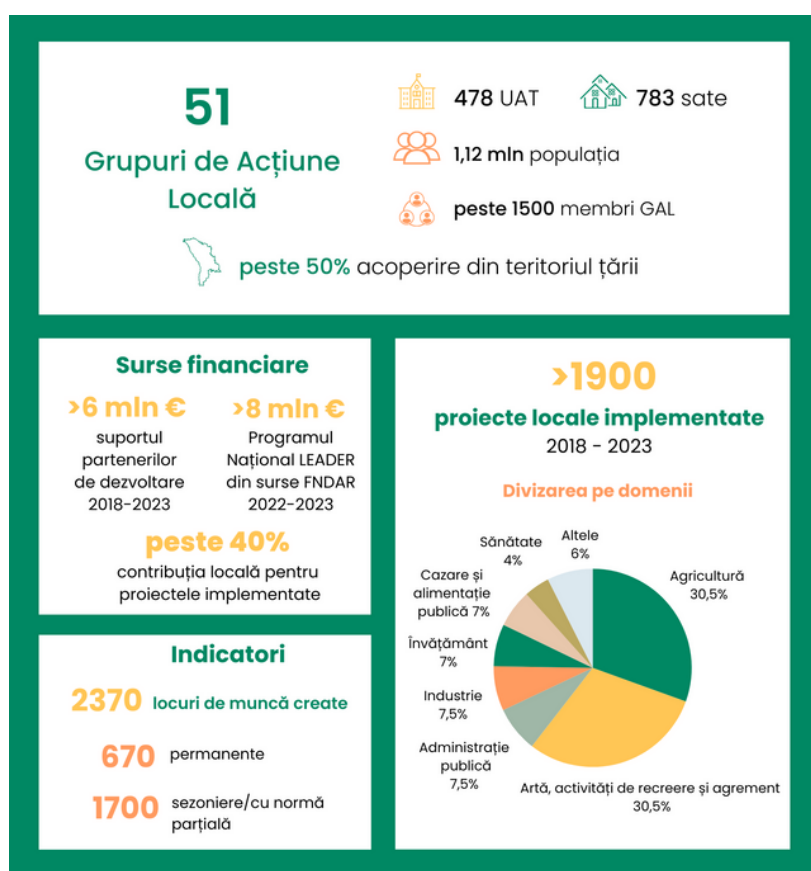
2019–2021

Scalarea și instituționalizarea LEADER – dezvoltarea și capacitatea GAL-urilor, crearea Rețelei Naționale LEADER din Republica Moldova – partener cheie a GAL-urilor și a statului în crearea cadrului normativ LEADER în baza experienței locale de implementare și normelor EU, dezvoltarea cadrului normativ LEADER (modificarea legislației pentru crearea și finanțarea GAL-urilor, elaborarea Ghidului GAL, documentelor pentru Programul LEADER).

Implementarea primei ediții a Programului LEADER (pilot pentru doi ani); îmbunătățirea cadrului normativ în baza experienței practice de implementare, scalarea LEADER și dezvoltarea/profesionalizarea GAL-urilor; 51 de GAL-uri funcționale, ce acoperă peste 50% din populația și teritoriul rural.

51 de GAL-uri, lansarea celei de-a doua ediții a Programului LEADER (pentru doi ani), comunitățile rurale neacoperite de metodologia LEADER dornice să implementeze acest mecanism de dezvoltare rurală.

Rezultate cheie:

Constatările principale:

Ecosistemul LEADER în RM constă din câțiva actori cheie: GAL-urile, MAIA, AIPA, RNDRL, comunitățile rurale neacoperite de LEADER ce intenționează să implementeze aceasta abordare, partenerii de dezvoltare, în special UE.

Chiar dacă aparent LEADER s-a înrădăcinat în calitate de instrument de dezvoltare rurală în RM, totuși RNDRL și GAL-urile constată prezența mai multor riscuri pentru eficiența și sustenabilitatea acestui instrument în RM, fapt care a constituit un imbold pentru elaborarea prezentei poziții.

Riscuri și provocări:

- O problemă considerabilă constituie faptul că la moment **doar puțin peste 50% din populația rurală este acoperită de abordarea LEADER**, chiar dacă și celelalte comunități rurale permanent manifestă dorința de implementare a acestei abordări. RNDRL (organizația cheie în susținerea comunităților locale în implementarea abordării LEADER) nu dispune de resurse pentru susținerea acestora și totodată constată inexistența unei perspective reale pentru asigurarea posibilităților de funcționare a GAL-urilor nou-create, așa cum o cere metodologia și bunele practici. Această provocare este determinată de faptul că Programul de stat LEADER nu prevede componenta de facilitare a creării de noi GAL în țară, iar partenerii de dezvoltare, care au sprijinit până în 2023 astfel de procese s-au retras din această activitate sau programele în curs de implementare se finalizează. Astfel, **asistăm la o situație discriminatorie în ceea ce privește oferirea de oportunități egale pentru populația rurală**, deoarece instrumentul pentru implementarea politicilor publice de dezvoltare rurală trebuie să fie disponibil pentru toate comunitățile dornice și capabile să-l implementeze. Acțiunea unei politici publice nu se poate limita după criterii geografice sau alte criterii care ar defavoriza una sau mai multe comunități din țară. Acest fapt este confirmat și de practica țărilor europene, ca de exemplu în România – proporția de acoperire 97%, Letonia – 100% etc. În acest context, este important de menționat că acoperirea teritorială cu abordarea LEADER trebuie să țină cont de mai mulți factori și procese, precum: numărul limită de 60 GAL-uri stabilit de către MAIA pentru funcționarea sistemului LEADER în RM, rezultatele Recensământului populației din 2024; ce pot afecta negativ eligibilitatea GAL-urilor existente (din punct de vedere numărului populației în GAL, ce nu poate fi mai mică decât 10 000 de locuitori); reforma administrativ-teritorială, ce poate afecta negativ eligibilitatea GAL din punct de vedere a criteriului formal pentru teritoriul GAL "cel puțin trei unități administrativ teritoriale". **Aceste condiții impun o necesitate urgentă de indentificare a resurselor necesare desfășurării în anii 2024-2025 a procesului de lărgire componentei teritoriale ale unor GAL-uri, inclusiv modificarea SDL-urilor acestora.**
- Conform legislației RM programul LEADER este finanțat din Fondul Național de Dezvoltare a Agriculturii și Mediului Rural (în continuare FNDAMR). Din câte cunoaștem, valoarea FNDAMR s-a redus neesențial, aceasta însemnând că se reduce valoarea finanțării pentru Programul LEADER care constituie 5% din acest fond. Acest lucru se întâmplă pe fundalul creșterii numărului GAL-urilor în RM și încheierea, în anul 2024, a componentei de sprijin pentru LEADER în cadrul Programului EU4LC, dar și retragerii treptate a altor donatori și micșorării bugetelor și implicării acestora în abordarea LEADER – Polish Aid, USAID. La moment, conform estimărilor făcute de echipa RNDRL, având în vedere surse disponibile în cadrul PNL și programe de finanțare ale partenerilor de dezvoltare, **în anii 2024 – 2025 cel mult 70% din GAL-uri vor avea surse stabile pentru funcționare, asta însemnând că peste 30% din GAL-uri se vor confrunta cu lipsa posibilităților de implementare a cel puțin o parte din SDL, achitarea salariilor persoanelor angajate în GAL.**

Această situație poate produce ca efect o dezamăgire profundă în rândul membrilor GAL și comunităților locale, plecarea din GAL a personalului angajat în care s-a investit un efort foarte mare în creșterea capacităților. **Toate acestea pot duce la destrămarea mai multor GAL-uri și risipirea efortului foarte mare ce a fost realizat pentru constituirea și asigurarea funcționalității acestora.**

- **O altă provocare importantă ține de funcționarea Rețelei Naționale de Dezvoltare Rurală LEADER** – organizația cheie în ecosistemul LEADER în RM, garant al metodologiei de implementare și promotor al intereselor GAL-urilor și comunităților locale rurale, care la fel se confruntă cu riscuri de diminuare a sustenabilității și a posibilităților de a oferi sprijin necesar pentru buna funcționare a ecosistemului LEADER. Una din primele cauze ale acestei situații este determinată de faptul că RNDRL nu este parte a PL și nu beneficiază pentru activitatea pe care o desfășoară de careva subvenții din partea statului, mai mult, nici GAL-urile nu pot utiliza sursele PNL pentru achitarea cotizațiilor de membri ai RNDRL. Chiar și așa, plata cotizațiilor de membru din partea GAL-urilor se va diminua din cauza că în anii 2024 – 2025 o parte din GAL-uri vor fi lipsiți de finanțare, ceea ce va produce ca efect și imposibilitatea achitării cotizațiilor de membru. Sprijinul ce a fost oferit pentru activitatea organizației din partea partenerilor de dezvoltare s-a redus considerabil în 2024, iar proiectul cel mai important pentru activitatea RNDRL finanțat de UE – EU4LC se finalizează în toamna anului 2024. Importanța activității RNDRL și realizarea, în continuare, a rolului său în ecosistem nu poate fi tăgăduită, iar lipsa unei susțineri financiare ferme pentru această organizație va cauza efecte negative imediate în LEADER din RM. În aceste condiții este foarte important de identificat o sursă stabilă de finanțare pentru RNDRL pentru ca aceasta organizație să poată să exercite în continuare calitativ rolul său de “garant al metodologiei de implementare” și entitate ce oferă asistența tehnică pentru GAL-urile, consolidează capacitățile acestora și le reprezintă interesele.
- Următoarea provocare ține de **posibilitățile foarte limitate pentru GAL-uri de a implementa tot spectrul de tipuri de proiecte prevăzute de SDL** – la moment GAL-urile pot finanța din PL doar proiectele rezidenților teritoriului GAL, fiind în imposibilitate de a finanța proiecte de cooperare și proiecte proprii ale GAL prevăzute în SDL. Acest fapt poate duce la imposibilitatea de realizare a indicatorilor de dezvoltare prevăzuți în SDL și ca rezultat dezamăgirea din partea reprezentanților comunităților locale, GAL-urilor, dar și altor parteneri implicați în implementarea abordării LEADER în RM.

Propuneri de măsuri ce ar putea asigura sustenabilitatea LEADER în RM:

- **MI. 2024 – 2027** creșterea procentul de finanțare a Programului Național LEADER din FNDAR de la 5% până la 7%, astfel încât să fie posibil de acoperit toate GAL-urile ce au depus cereri de finanțare eligibile și au fost evaluați pozitiv de către Comisia de Evaluare. Pentru evitarea situațiilor similare celei create în anul 2024 – 2025, contăm pe suport bugetar pentru FNDRL oferit din partea EU, ce ar putea să acopere necesitățile următoarei ediții a Programul Național LEADER pentru acoperirea

financiară a tuturor GAL-urilor funcționale și eligibile. Acest suport este necesar pentru crearea perspectivelor reale de finanțare pentru GAL-uri existente și nou-create.

- **M2. 2024 – 2025 asigurarea condițiilor pentru creșterea procentului de acoperire a populației rurale de la peste 50% la peste 70%** prin identificarea resurselor pentru contractarea asistenței tehnice în acest domeniu (de ex.: RNDRL deține expertiză și este pregătită să asiste comunitățile locale în constituirea GAL-urilor și capacitarea acestora) în scopul multiplicării metodologiei LEADER. Asigurarea posibilităților pentru realizarea primului exercițiu financiar pentru aceste GAL-uri, inclusiv. Creșterea acoperirii teritoriale trebuie să fie produsă prin două metode: lărgirea componenței teritoriale ale unor GAL-uri, inclusiv modificare SDL; crearea GAL-urilor noi, cu condiția asigurării posibilităților de funcționare și implementare SDL.
- **M3. 2024 – 2025** oferirea unui **program de consolidare a capacităților GAL-urilor** ce se află la o etapă inițială de dezvoltare sau se confruntă cu unele provocări în funcționare și care nu au fost selectați în cadrul PL, inclusiv oferirea unui sprijin financiar pentru aceste GAL-uri pentru implementarea unor măsuri din SDL.
- **M4. Includerea RNDRL în PNL** în calitate de organizație ce livrează servicii de asistență tehnică GAL-urilor și oferirea din partea statului și a partenerilor de dezvoltare a unui sprijin ce va permite organizației să-și îndeplinească rolul său necesar de Rețea Națională de Dezvoltare Rurală. **Crearea și implementarea Programelor de sprijin de către parteneri de dezvoltare cheie ale LEADER în RM, care să acopere acele necesități ce nu pot fi acoperite din surse publice**, inclusiv unele activități ce sunt necesare să fie implementare de către RNDRL în sprijinul GAL-urilor și ale sistemului LEADER în RM.
- **M5. Promovarea abordării MULTIFOND pentru implementarea SDL GAL**, care presupune deschiderea oportunităților de finanțare pentru GAL-uri din alte fonduri publice. Susținerea RNDRL și GAL-urilor în programe de preaderare. Evaluarea posibilității de acordare pentru RM a următorului program ENPARD, ce va ajuta sectorul agricol și dezvoltării rurale, afectat de o criză profundă, să depășească etapa curentă și să se dezvolte progresiv până la inițierea implementării instrumentului IPARD în anul 2027.

Valoarea adăugată a implementării mecanismului LEADER în RM

Din activitatea GAL-urilor rezultă că pe lângă **impactul nemijlocit al implementării proiectelor de către GAL și beneficiarii acestuia ce țin de domeniile:** crearea/revitalizarea obiectelor de infrastructura de scară mică, crearea și dezvoltarea serviciilor, crearea start-up-urilor și dezvoltarea afacerilor existente, domenii care sprijină realizarea Strategiei de Dezvoltare Locală GAL, apare un șir de rezultate pozitive adiacente, și anume:

- **dezvoltarea parteneriatului intercomunitar** (la nivel de micro-regiune), ceea ce poate influența pozitiv și parcursul reformei administrativ-teritoriale în RM;
- **dezvoltarea parteneriatului intersectorial** între sectorul public, antreprenorial și civic;
- **dezvoltarea instituțională și consolidarea capacităților la nivel local** – se dezvoltă capacitățile instituțiilor/organizațiilor locale prin implementarea și monitorizarea proiectelor, crește capacitatea de absorbție la nivel local. Acest fapt poate contribui semnificativ pentru calitatea și capacitatea de implementare a fondurilor de preaderare;
- **unitatea GAL** este capabilă să se autoorganizeze, să provoace, să gestioneze și să administreze procesele de dezvoltare locală;
- **înregistrarea entităților care desfășoară activitatea economică** – în cazul în care reprezentantul sectorului antreprenorial dorește să obțină finanțarea din partea GAL, el este obligat să-și înregistreze activitatea;
- **asocierea benevolă** – LEADER stimulează asocierea benevolă a producătorilor și antreprenorilor pentru a obține sprijinul din partea GAL-ului și a implementa proiecte comune de dezvoltare. Din aceste considerente GAL-urile pot crea colaborări și sinergie cu Camere Agricole, contribuind pentru dezvoltarea acestora;
- **responsabilitatea socială a sectorului antreprenorial** – este vizibilă tendința din partea reprezentanților sectorului antreprenorial susținuți de GAL de a sprijini inițiative comunitare și sociale;
- **posibilitatea de diversificare a potențialilor beneficiari de subvenții** pentru agricultură și dezvoltare rurală – pot fi sprijiniți cei ce de obicei nu au acces la subvenții din diferite considerente – pentru aceste grupuri de beneficiari nu au existat măsuri de sprijin, capacități limitate, lipsa de informare, etc;
- **asigurarea creșterii sinergiei între acțiunile actorilor locali pentru dezvoltare rurală;**
- **LEADER este un instrument ce consolidează reziliența și democrația locală, și permite comunicarea directă a UE cu organizații, instituții, cetățeni la nivel local.** LEADER în Republica Moldova poate constitui instrumentul de bază pentru implementarea asistenței UE pentru dezvoltarea zonelor rurale. Astfel, va fi posibilă conștientizarea la nivel local a beneficiilor concrete ce reies din procese de integrare europeană;
- **LEADER în RM poate stimula și contribui pentru implementarea altor instrumente ale UE pentru dezvoltarea zonelor rurale, ca de exemplu SMART Village.**

SRL „MIROS DE LAVANDĂ”

GAL VASILE STROIESCU

s. Gordinești, r. Edineț

Sectorul antreprenorial

SRL „Miros de lavandă ” este reprezentată de o familie tânără de antreprenori, familia Creciu, care au început afacerea cu banii adunați la nuntă. **Au înființat o plantație de levănțică de 4,5 ari**, și deja timp de peste 5 ani investesc în această afacere care a devenit pasiunea lor.

Startup-ul a fost sprijinit de GAL în 2021, prin procurarea utilajului de recoltare a lavandei, iar în 2023, prin intermediul Fondului de Dezvoltare Tematică „Inovatorii 2.0”, a obținut sprijin în dezvoltarea potențialului turistic al plantației pentru perioada estivală. Astfel, afacerea „Miros de Lavandă” reprezintă atât o atracție turistică în regiunea de nord contribuind, prin intermediul GAL-ului, la organizarea festivalului „Miros de lavandă”, cât și un **furnizor important de uleiuri, esență, suvenire și alte produse din levănțică**.

De asemenea, Adela este una dintre fondatoarele asociației femeilor antreprenoare din regiune, care și-au unit eforturile pentru a spori potențialul sectorului plantelor aromatice și medicinale în cadrul GAL-ului Vasile Stroescu.

Datorită investițiilor proprii, susținerii din partea echipei de management GAL, activităților de instruire, vizitele de studii, SRL „Miros de Lavandă” și-a crescut și diversificat tipul produselor pe bază de lavandă și de asemenea a crescut volumul de vânzări a uleiului eteric.

Implențetator:
Adela CRECIUN

Anul: 2021, 2023

Fond/donator:

Fondul de Dezvoltare Tematică Inovatorii 1.0 și 2.0, SFPL în MD

Denumirea proiectului:

Dezvoltarea sectorului de plante aromatice și medicinale

Bugetul proiectelor:

Total: 321 194 MDL

Cofinanțare:

139 620 MDL (2021)
20 461 MDL (2023)

Contribuție proprie:

140 229 MDL (2021)
20 886 MDL (2023)

Rezultate cheie:

2 locuri de muncă permanente
10 locuri de muncă sezoniere

AO "GAGAUZ HALK ZANAATLARI"

GAL GAGAUZ KORAFLARI

📍 s. Beşalma, UTA Găgăuzia

Sectorul civic

Petru Capacli este unul dintre puţinii tineri meşteşugari, care pe lângă faptul că a rămas acasă să trăiască din pasiunea lui, transmite mai departe copiilor arta populară găgăuză.

În satul său natal, în colaborare cu primăria, în cadrul AO „Gagauz Halk Zanaatları”, **Petru a creat centrul Zanat Evi, un loc de creație și un spațiu de formare și producere a meşteşugurilor populare.** Aici meşterul predă activități creative pentru copiii din Beşalma: olărit, prelucrarea lemnului, crearea meşteşugurilor populare și altele.

Prin finanțarea obținută de la GAL în 2022, **centrul Zanat Evi a fost dotat cu un utilaj profesional și multifuncțional care permite modelarea suvenirelor din lemn și alte materiale, dar și va asigura o sustenabilitate financiară a centrului prin vinderea suvenirelor și alte creații.**

Activitatea cheie al acestui proiect de investiții vine cu scopul de a dezvolta oportunitățile de implicare a copiilor și adulților în crearea abilităților de meşteşugărit precum și pentru a promova tradițiile găgăuzești. Datorită dotării centrului cu utilajul profesional, satul Beşalma și celelalte localități ale GAL-ului au oportunitatea să creeze propriile produse artisanale, suveniruri precum și posibilitatea copiilor și adulților să frecventeze cercurile ce țin de lucrarea metalului, a lemnului, a pielii ca tipuri inovatoare de producție populară.

Implementator:
Petru CAPACLI

Anul: 2022

Fond/donator:
Programul LEADER, AIPA

Denumirea proiectului:
Conservarea și dezvoltarea meşteşugurilor populare pentru promovarea activităților de târg și festival și educația creativă a tinerilor

Bugetul proiectului:

Total: 231 679 MDL

Cofinanțare: 182 879 MDL

Contribuție proprie: 148 800 MDL

Rezultate cheie:

- **Peste 40 de tipuri de suveniruri create**—produse specifice care promovează satele GAL-ului și Găgăuzia;
- S-au creat condiții favorabile pentru educația tehnologică și profesională incluzivă și continuă a copiilor.

GȚ "VULPE SERGHEI"

GAL LUNCA BÂCULUI

or. Bucovăț, r. Strășeni

Sectorul antreprenorial

Tânărul antreprenor Serghei Vulpe și-a amenajat prisaca la poalele pădurii. A început afacerea în 2018 și în anul 2019 a beneficiat de primul suport din partea GAL-ului „Lunca Bâcului” pentru dotarea atelierului de tâmplărie cu un strung multifuncțional pentru confecționarea ramelor și stupilor. Experiența reușită din precedentul proiect l-a determinat să aplice și în anul 2020, pentru a-și echipa atelierul cu utilajul necesar pentru colectarea și valorificarea produselor apicole.

O altă continuare a valorificării acestei afaceri a fost acordarea suportului în promovare și branding. Astfel, a fost creat brand-bookul „Prisaca Vulpii” și pagina de Facebook a afacerii. Acum când familia Vulpe participă la târguri și evenimente, sunt foarte bucuroși că produsele lor sunt mult mai vizibile și au brandul lor unic. Odată cu dezvoltarea afacerii, a apărut necesitatea de diversificare a serviciilor, astfel Segiu a aplicat din nou la GAL, în cadrul Programului LEADER, unde a achiziționat 2 căsuțe apicole a câte 2 locuri de cazare pentru sezonul cald, a amenajat zona cu becuri solare și securizarea acestora prin instalarea camerelor video de supraveghere.

Acum la „Prisaca Vulpii” găsești o gamă largă de produse apicole, master-class-uri pentru grupurile de vizitatori, în special pentru copii, precum și posibilitatea de a te caza cu familia în sezonul cald.

Implementator:
Serghei VULPE

Anul: 2019, 2020 și 2023

Fond/donator: 2019 și 2023 SFPL
în MD, 2023 – Programul LEADER,
AIPA

Genul de Activitate:
Apicultură și servicii recreative

Bugetul proiectelor:
Total: 243 371 MDL

Cofinanțare: 12 400 MDL (2019),
60 000 MDL (2020), 59 983 MDL
(2023)

Contribuție proprie: 18 600 MDL
(2019), 43 244 MDL (2020), 49 144
MDL (2023)

Rezultate cheie:

- **Creștere economică:** 40%
- **Nr. de locuri de cazare create:** 4
- **Alte rezultate:** Colaborare activă cu instituțiile de învățământ cu efectuarea de excursii educative pentru copiii, colaborare cu APL Bucovăț în activitatea TVC în cadrul prisăcii

S.R.L „ANDRY HAPPYNESS”

GAL LUNCA RĂUTULUI

or. Mărculești, r. Florești

Sectorul antreprenorial

Tânăra antreprenoare, autodidactă, creativă și pasionată de croitorie, Natalia Cazacu și-a lansat afacerea de croitorie la finele anului 2020. Salonul se află în centrul or. Mărculești, r. Florești, care este traversat de 5 localități (dintre care 4 sunt pe teritoriul GAL Lunca Răutului) cu o populație de aproximativ 8000 de locuitori. La propunerea din partea executivului GAL, antreprenoarea a depus proiect pentru dotarea afacerii cu echipamente moderne care să îi permită diversificarea serviciilor propuse de startup.

Astfel, a obținut finanțare din care și-a procurat:

- 4 tipuri de mașini de cusut digitale
- 1 calculator de proiectare unit la mașinile de cusut.

Datorită sprijinului din partea GAL, tânăra antreprenoare oferă servicii complete de croitorie și broderie computerizată. Datorită ofertei diverse și de calitate, afacerea a devenit un succes în GAL, iar comenzile vin atât din regiune cât și de peste hotare.

Implențetator:
Natalia CAZACU

Anul: 2022

Fond/donator: Programul LEADER, AIPA

Denumirea proiectului:
Modernizarea și digitalizarea atelierului de croitorie „Ta Beauté”

Bugetul proiectului:
Total: 218 913 MDL

Cofinanțare:
109 456 MDL

Contribuție proprie:
109 456 MDL

Rezultate cheie:

- Creștere economică: 65%
- Numărul locurilor de muncă create total: 3
- Locuri de muncă create permanente: 2
- Locuri de muncă create sezoniere: 1

ÎN „SERVICII COMUNALE BOROĞANI”

GAL STEAUA BUGEAC

 s. Borogani, r. Leova

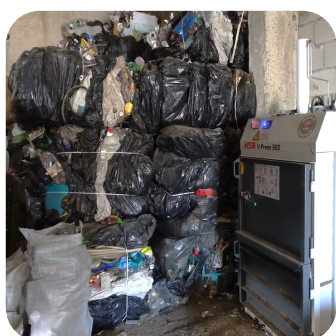
Sectorul public

Satul Borogani este o localitate activă în atragerea investițiilor ce contribuie la îmbunătățirea infrastructurii publice dar și calității de viață a localnicilor. În acest sens, în urma consultărilor publice cu cetățenii despre problema legată de gunoiști și necesitatea reducerii cantității de gunoi prin trierea selectivă, APL Borogani și-a asumat angajament de creare a unui serviciu complet de gestionare a deșeurilor.

Cu această problemă, proiectul „Plasticul reciclăm – mediul și sănătatea garantăm!” depus la concursul local al GAL Steaua Bugeac APL Borogani a obținut finanțare pentru **achiziționarea unui utilaj de presare a deșeurilor reciclabile (plastic, hârtie) cu scopul de a diminua riscul depozitării stihinice a deșeurilor reciclabile și poluarea mediului.** Cu presatorul procurat, plasticul reciclabil este transformat în baloti și păstrați la un depozit gestionat de Întreprinderea Municipală. **După ce se va aduna cantitate de baloți de plastic necesară, în baza unui contract de servicii, aceștia vor fi vânduți către o întreprindere specializată în reciclarea plasticului.**

Impulsul finanțării acestui utilaj de către GAL, a ajutat primăria Borogani, să găsească alte resurse financiare ca să completeze serviciul Întreprinderii Municipale de triere a deșeurilor cu o auto-specială de colectarea a deșeurilor, tomberoane speciale pentru sticlă și dotarea gospodăriilor cu tomberoane speciale de stocare a plasticului.

Astfel, din anul 2023 colectarea selectivă a plasticului, sticlei și a deșeurilor menajere a devenit mult mai eficientă și deșeurile în localitate s-au redus considerabil.

Implementator:
APL BOROĞANI

Anul: 2021

Fond/donator:
FDR 2.0, SFPL în MD

Denumirea proiectului:
„Plasticul reciclăm – mediul și sănătatea garantăm!”

Bugetul proiectului:
Total: 107 964 MDL
Cofinanțare: 60 000 MDL
Contribuție proprie: 47 964 MDL

Rezultate cheie:

- ÎM „Servicii comunale Borogani” dotată cu 1 utilaj de presare a deșeurilor reciclabile;
- Diminuarea gunoiștilor stihinice din localitate;
- Sensibilizarea localnicilor cu privire la problema poluării mediului și găsirea soluțiilor alternative precum trierea deșeurilor;
- Completarea serviciului de salubritate prin atragerea mai multor finanțări

AO "HASNAȘ"

GAL VALEA CUBOLTEI

📍 s. Hăsnășenii Mari, r. Drochia

Sectorul civic

Asociația Obștească „Hasnaș” a fost fondată în 2018 de către conducătorul artistic Arhirii Andrei, cu scopul de a promova și facilita accesul la cultura și la muzică în rândul copiilor. **Activitatea de bază a asociației se axează pe conducerea Fanfarei „Hasnaș”, unde în prezent sunt 3 grupe create frecventate de 50 de copii, atât în satul Hăsnășenii Mari, cât și în localitatea vecină s. Cubolta.**

În anul 2019, asociația a beneficiat de prima finanțare de la GAL-ul Valea Cuboltei, ce a permis **procurarea mai multor instrumente de muzică pentru copii care frecventează cercurile de muzică.** Iar în anul 2022, asociația a obținut finanțare pentru **dotarea fanfarei cu sistem acustic profesional: boxe, mixer, microfoane.** Datorită sprijinului GAL, colectivul poate asigura un sunet de calitate la evenimentele la care participă, să realizeze înregistrările audio de sine stătător, deoarece e foarte costisitor să faci apel la un studio muzical și posibilitatea de a difuza concertele în mediul online.

Este un proiect de succes pentru GAL cât și pentru Programul LEADER, deoarece motivația acestui colectiv, profesionalismul de care dau dovadă, i-au făcut cunoscuți atât la nivel național cât și internațional.

O reușită memorabilă a Fanfarei „Hasnaș” este participarea la emisiunea „Românii au Talent” 2024, unde colectivul a trecut de prima ediție și urmează să participe cu alte numere.

Implențetator:
Andrei ARHIRII

Anul: 2019, 2022

Fond/donator: 2019 – SFPL în MD (USAID&Polish Aid), 2023 – Programul LEADER, AIPA

Denumirea proiectului:
Dotarea Fanfarei „Hasnaș” – Generator al culturii

Bugetul proiectului:
Total: 319 850 MDL

Cofinanțare:
45 600 MDL (2019)
176 976 MDL (2022)

Contribuție proprie:
24 400 MDL (2019)
72 874 MDL (2022)

Rezultate cheie:

- Dotarea fanfarei „Hasnaș” cu instrumente de muzică și sistem acustic de calitate.
- Participarea la numeroase evenimente naționale și internaționale.
- Deschiderea unui nou grup de fanfară în satul vecin – Cubolta, frecventat de peste 20 de tineri.

ÎM "SADÎC SERVICE"

GAL COLINELE TIGHECIULUI

 s. Hăsnășenii Mari, r. Drochia

Sectorul public

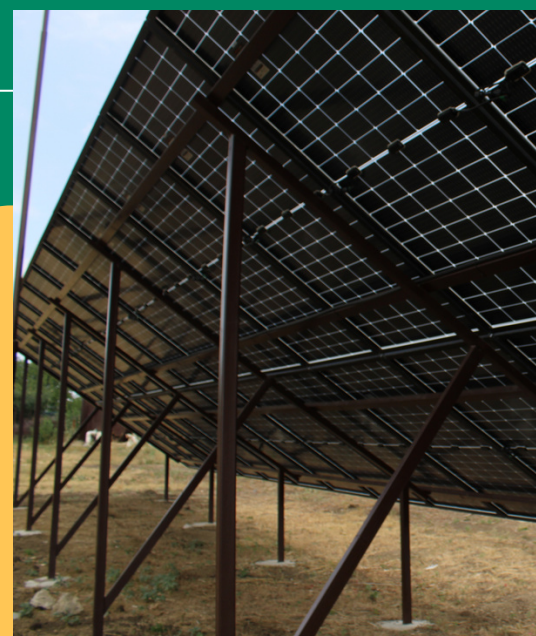
Din cauza prețului mare la energia electrică și consumul important de electricitate pentru alimentarea cu apă a familiilor din comuna Sadîc, pentru care facturile ridicate au devenit o problemă, a venit ideea de a instala panouri fotovoltaice la fântâna arteziană.

Diminuarea costurilor a peste 80% pentru consumul de apă a locuitorilor și instituțiilor publice din com. Sadîc, a devenit o prioritate pentru primărie. Astfel în anul 2022, primăria împreună cu Întreprinderea municipală au beneficiat de finanțare din partea GAL-ului **pentru a dota fântâna arteziană nr.171 cu panouri fotovoltaice, de unde se alimentează mai mult de jumătate de sat (792 de consumatori sau 264 de gospodării), inclusiv toate instituțiile publice (grădiniță, școală, primărie, punctul medical)**. Adâncimea de la care se pompează apa este de cca 90 m, din acest motiv costurile pentru plata energiei electrice a apei pompate și de consumație devenise foarte mari.

În urma implementării prezentului proiect, **792 de consumatori beneficiază de 80% reducere pentru plata serviciilor a consumului de apă.**

Panourile fotovoltaice instalate la fântâna arteziană sunt o opțiune de energie alternativă, economică pentru populația locală, instituțiile publice și migranții care vor reveni temporar sau definitiv în localitate.

Acest proiect este o reușită pentru com. Sadîc, care dorește în continuare să doteze toate fântânile arteziene cu panouri fotovoltaice și să reducă la maxim costul pentru alimentarea cu apă pentru locuitorii săi. La fel, un exemplu foarte bun și pentru GAL, unde problema costurilor pentru apă există în fiecare localitate.

Implementator:
APL Sadic

Anul: 2022

Fond/donator: Programul
LEADER, AIPA

Denumirea proiectului:
Energia soarelui pentru toți

Bugetul proiectului:
Total: 261 916 MDL

Cofinanțare:
79 000 MDL

Contribuție proprie:
182 916 MDL

Rezultate cheie:

- 1 sistem de panouri fotovoltaice instalat;;
- 264 gospodării, 4 instituții publice din com. Sadîc sunt asigurate cu apă potabilă la un preț redus de până la 80%;
- Energie alternativă, economică pe teritoriul com. Sadîc;
- Sporirea atractivității implicării și a altor cetățeni în aplicarea proiectelor pentru dotarea cu panouri solare și a celorlalte 3 fântâni arteziene de pe teritoriul com. Sadîc (Taraclia).